

Januš Golec:

Tomičev »špih« in Žebjarjev »ror«

Slika iz prevratne dobe

Tomičev »špih«

Oni, kateri so se znali skriti tako, da jim ni bilo treba med svetovno vojno na bojišče, so se ponašali pozneje, kako so ležali tisočaki zadnje vojno leto in ob prevratu na tleh, le pobrati jih je bilo treba, pa je obogatel tudi revež na mah.

Iz tega dejstva so se rodili vojni dobičkarji ter razna druga sleparska nadloga, ki je po naglem obogatitju še hitreje propadla in si nikdar več ni pomogla.

Med take ptice je spadal tudi Tomičev »špih« iz Zakota ob Sotli. Izredno visoki ded se je natepel na štajersko nekod iz hrvaškega Zagorja, kjer je skoraj vsak moški potegnut na dolgost. Tomič je bil pri vsej velikosti ter obči telesni moči samo za priložitnostnega voznika pri svinjskih prekupcih, trgovcih ter večjih kmetih, kateri so prevzemali navoz gramoza za okrajne ceste.

Pretegnil se ni nikdar z delom, napil se tudi ni na vroče in je bil najboljših let ter najkrepkejšega zdravja, ko je izbruhnila vojna.

Niso ga klicali koj, ker ni bil vojak in niti h krompirjevcem ga niso marali v bolj zbirljivih mirnih časih.

Svetovno klanje je trajalo dolgo. Radi dolgotrajnosti so prišli na vrsto najslabši zbirki in med temi je bil tudi potegon — Tomičev »špih«.

Ljudje so mu privoščili vpoklic bolj proti zadnjemu, da bi si spraznil vsaj nekoliko želodec ter skrčil čeva, katera je najrajši mazal s prekajeno slanino, radi česar je bil po obsotliski navadi že v zgodnji mladosti prekrščen v »špiha«.

Tomič je bil hud na mastni dodatek k njegove-mu pravemu lastnemu imenu in ga ni upal poklicati nikdo glasno za »špiha«, kar je pa le bil na daljšo razdaljo na jeziku vseh, kateri so ga poznali.

Tomičev »špih« ni služil pri vojakihi dober mesec, že je bil doma. Ni izdal, kako se je izmotal on kot najmočnejši; medtem ko so drugi grbasti, jetični ter prave človeške pohabe in skrupucala bili poslani celo v prve vrste. Ljudski glas je raznesel, da so napodili špiha nazaj h konjskim krampom na domačo cesto, ker so imeli v vojaških skladiščih tedaj premalo koprivnatega blaga in usnja, da bi bili predolginastega Tomiča oblekli in mu obuli stopala, s katerim je zavrl z lahkoto najtežje naloženi parizar.

Naj že bo tako ali tako, špih je znal največjo medvojno spretnost: izmazati se čisto proč od vojaštva.

Tomič je ostal med vso vojno doma in je pri vsej svoji duševni omejenosti pogruntal še to, da si močni moški lahko tudi denarno opomore, če je na varnem med samimi ženskami, ki vlečejo mesečno lepe podpore za onimi, kateri so ustvarjali s svojo krvjo in življenjem vojne dobičkarje ter razne druge ljudske pijavke.

Špih je zadel, da se je povzpел do lastnega voza s konjsko vprego, s katero si je zaslužil toliko, da je bil sit dnevno madžarskega špiha, nikdar žejen in se je še ponašal s stotaki.

Žebjarjev »ror«

Močnemu, velikemu ter bahavemu Tomičevemu špihu čisto nasprotno silko nam nudi Žebjarjev »ror«.

Že njegovo ime nam razodene, da je moral biti sin otepača revščine, ki je preživljal sebe in družinico z ročnim žebjarstvom, s katerim je romal po kmečkih sejmihi ter niti za suhi kruh ni dovolj zaslužil.

Ror se je izučil žebjarstva pri očetu. Koj po prvem letu vojne je moral kljub telesni slabosti v strelske jarko, kjer je tolkel uši, gladoval, prezebal in se stiskal do konca svetovne morije v stalnem smrtnem strahu.

Ko se je ubijal po raznih frontah, mu je umrl doma že davno vdoveli oče. Zapustil mu je v dedščino okrogli kovaški meh ter nakovalo pod kapom podrapane ter razklopotane bajte.

Kakršen je moral Žebjarjev ror med vojake, takšen se je vrnil brez cvenka, le preveč rahlo zdrav je si je po bojiščih ter pod milim nebom precej zgoštil ter naravnost stalno popravil in utrdil.

Kakor hitro je shodil, so ga že zmerjali sosedi radi črnih marog pod nosom ter po obrazu za roriča.

Nekoliko pred odhodom na vojno je bil ror in srečno se je tudi vrnil v raztrgano kočuro kot ror, ki je otepal siromaštvo od rojstva ter ga bo do groba, ker se drži uboštvo vseh ročnih žebjarjev liki podedovani greh človeštva.

»špih« in »ror«

Po povratku iz vojne žebjar ni mogel pobirati tisočakov kar na cesti, saj ni imel obratnega kapitala. Komaj si je kupil toliko železa, da je nakoval pod kapom nahrbtnik žebjev, s katerimi se je podal nekega jesenskega dne zgodaj zjutraj v Lemberg na sejem.

V Golobinjeku je dohitel z jabolkami naložen voz, na katerem je dremal dolgi Tomičev špih.

Pri voščilu dobrega jutra se je vzdramil dolgin toliko, da je prepoznal v pešču sorojaka s težkim nahrbtnikom. Ustavil je konja in zavpil: »Prisedi, nama bo krajši čas! Prevoznino boš plačal z gulažem in litrom vina pri »Cigajnerju« na Mestinju!«

Otovorjeni žebjar je zadovoljen sprejel vabilo, dasi si s špihom že od nekdaj nista bila bogznaj kako na roko.

Ni še žebjar prisedel ter odložil nahrbtnika, že ga je pričel goljatski potegon dražiti ter zmerjati med prižiganjem pipe. Hočeš-nočeš, žebjar je moral poslušati žaljivo ponovitev prošlosti svojega od očeta podedovanega bednega položaja, ako je hotel sedeti na vozu poleg lastnika konjske vprege.

Špih je smrdel po žganju in fajfa mu ni hotela prav goreti radi prevlažnega tobaka. Da si je kratil čas, se je lotil sopotnika v trdni zavesti znatne telesne premoči.

Špih je začel:

»Zalostna ti majka, ki je davno pod grudo z očetom vred. Ko si še bil navaden smrkavec, si bil rorič, ker tako ime se prime le revnega otroka. K vojakom si se podal kot pravi ror. Po več letih vojne službe pa si zopet ror, kateri ne zna drugega, kakor kovati črne želje pod kapom kot cigan! Šlepa rorasta, z žebjarstvom na roko si boš opomogel sedaj, ko je debeli denar razmetan po tleh in da se le pripogneš ter ga pobereš, si lahko kupiš celo žebjarsko fabriko!«

Špihova surova očitanja so žebjarskega trpina hudo pikala in bi jih ne bil požiral mirno, da ga ni strašila dolga pešpot do Lemberga z železnim tovorom in šapaste roke z žganjem navsezgodaj razdraženega voznika.

Ni oporekal, ni zmerjal Tomiča s špihom, skušal je speljati pogovor na svoje trpljenje po bojiščih, pa ga je potegon odločno prekinil z naslednjo razlago.

»Ror, glej menel Niti plenit nisem bil deležen ob rojstvu s teboj vred ne. Ne matere in ne očeta nisem poznal. Nikdo me ni učil nabijati po nakovalu pod lastnim kapom, kakor tebe tvoj oče. Po svoji lastni pameti sem se odločil za konje ter cesto in danes premorem nekaj v živem blagu in suhem denarju!«

(Konec prihodnj!)

Nov redilni prašek za prašiče

Vsak kmetovalec si Redinom hitro in z malimi stroški zredi svoje prašiče. Za 1 prašiča razdaje samo 1 zavitek za 6 dni. Poština povzete za 1, 2, 3 ali 4 zavitke 6 dni, od 5 zavitkov naprej 12 dni.

Prašek za pisanje goveje živine. Pospešuje močno rast in hitro zdebelenje govedi in telet. Veliki zavitek stane 10 dni. Poština povzete za 1 zavitek 6 dni, za več zavitkov 12 dni.

Prašek za pomnožitev in izboljšanje mleka pri kravah ter izvrstno hranilno in redilno sredstvo. 1 zavitek stane 10 dni. Poština povzete za 1 ali 2 zavitka 6 dni, od 3 zavitkov naprej 12 dni.

Konjin povečava pri konjih apetit, jih vzdržuje in bistre ter preprečuje najpogostejše konjske bolezni, posebno katar. 1 zavitek stane 10 dni. Poština povzete za 1 ali 2 zavitka 6 dni, od 3 zavitkov naprej 12 dni.

Moštna esenca Mostina za izdelovanje prvovrstne zdrave domače pijače. 1 steklenica za 150 litrov stane 20 dni. Poština povzete za 1 ali 2 steklenici 10 dni.

Za boljše izrabljanje poštine priporočamo, da naroči eden za več sosedov skupaj. 100

Pravi Redin, Govedin, Mlekin, Konjin ter Mostin se dobi samo v zavitkih z gornjimi slikami in ga prodaja samo

Drogerija KANČ,
Maribor,
Slovenska ulica